

คู่มือ

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต (CORRUPTION RISK ASSESSMENT)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

CORRUPTION RISK ASSESSMENT

คำนำ

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตเป็นเครื่องมือเชิงรุกที่สำคัญที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ใช้ในการป้องกัน สกัดกั้น ลด และปิดโอกาสมิให้เกิดการกระทำทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ โดยเป็นกระบวนการที่ใช้ในการค้นหาและระบุจุดอ่อนของการดำเนินงานภายในหน่วยงานที่อาจเป็นช่องว่างให้เกิดการทุจริต รวมถึงการมุ่งหาความเป็นไปได้ที่จะเกิดการทุจริตในอนาคต ประโยชน์ของการประเมินความเสี่ยงนี้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นหลักประกันความเชื่อมั่นว่าหน่วยงานจะสามารถบริหารจัดการและกำหนดมาตรการป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐมีความจำเป็นต้องดำเนินการประเมินความเสี่ยงการทุจริตให้สอดคล้องกับแนวทางของสำนักงาน ป.ป.ท. และเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ที่กำหนดให้หน่วยงานต้องมีการประเมินความเสี่ยงเพื่อป้องกันการทุจริตอย่างเป็นระบบ

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต ได้นำเครื่องมือนี้มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตภายในหน่วยงานให้เป็นรูปธรรม จึงได้จัดทำคู่มือการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้หน่วยงานในสังกัด ใช้เป็นแนวทางและมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงการทุจริต สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ ประเมิน และกำหนดมาตรการควบคุมป้องกันความเสี่ยงการทุจริตได้อย่างถูกต้องอันจะเป็นการส่งเสริมการดำเนินงานให้ปลอดการทุจริต ปรับปรุงการบริหารจัดการความเสี่ยง และสนับสนุนการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ให้เป็นไปตามเป้าหมายของประเทศต่อไป

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต

มกราคม ๒๕๖๙

สารบัญ

หน้า

คำนำ

๑. ที่มาและความสำคัญ	๑
๒. วัตถุประสงค์ของคู่มือ	๑
๓. คำจำกัดความ	๑
๔. แนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๓
๔.๑ ประเภทของการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต	๓
๔.๒ กลุ่มเป้าหมาย	๔
๔.๓ วิธีการประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๕
๕. การรายงานผล	๑๒
๕.๑ กำหนดการรายงาน	๑๒
๕.๒ แบบรายงาน	๑๒
แบบฟอร์ม	๑๓
แบบรายงานรอบที่ ๑ การรายงานแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต	๑๓
แบบรายงานรอบที่ ๒ การรายงานผลการดำเนินการตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต	๑๘
ภาคผนวก	
ตัวอย่างมาตรการที่ใช้ในการป้องกันและควบคุมความเสี่ยงการทุจริต	๒๐

๑. ที่มาและความสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ได้ขับเคลื่อนให้หน่วยงานภาครัฐมีมาตรการ ระบบ หรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตของการดำเนินงานที่อาจจะก่อให้เกิดการทุจริต ซึ่งสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่อต้านการทุจริต และประพจน์มิชอบ มีเป้าหมายหลักให้ภาครัฐมีความโปร่งใสปลอดการทุจริตและประพจน์มิชอบ ผ่านการพัฒนาคน และการพัฒนาระบบเพื่อป้องกันการทุจริตและประพจน์มิชอบ โดยให้ความสำคัญกับการปรับและหล่อหลอมพฤติกรรม “คน” ทุกกลุ่ม ในสังคมให้มีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐที่เหมาะสมกับบริบท สภาพปัญหา และพลวัตการทุจริตของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริต โดยในส่วนของพัฒนา “ระบบ” จะให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้เครื่องมือและมาตรการเพื่อสร้างความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และปิดโอกาสในการกระทำการทุจริต ทำให้การทุจริตคอร์รัปชันทำได้ยากและมีโอกาสสูงที่จะถูกตรวจพบและลงโทษ พร้อมทั้งการสร้างควมไว้วางใจของประชาชนต่อภาครัฐ

นอกจากนี้ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้ความสำคัญกับการประเมินความเสี่ยงการทุจริต โดยแบบวัดการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (แบบวัด OIT) ตัวชี้วัดที่ ๑๐ การป้องกันการทุจริต กำหนดให้หน่วยงานทำการประเมินความเสี่ยงเพื่อป้องกันการทุจริต ซึ่งกำหนดให้แสดงผลการประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน อย่างน้อยต้องประกอบด้วย ๔ ประเด็น คือ (๑) การอนุมัติอนุญาตตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ (๒) การใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ (๓) การจัดซื้อจัดจ้าง (๔) การบริหารงานบุคคล

จากเครื่องมือเพื่อป้องกันและลดโอกาสเกิดการทุจริตในการดำเนินงานที่สำนักงาน ป.ป.ท. และสำนักงาน ป.ป.ช. กำหนดดังกล่าว ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ในฐานะหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนให้หน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สป.กษ.) ได้มีการพัฒนาประสิทธิภาพการประเมินความเสี่ยงการทุจริตเพื่อเป็นเครื่องมือลดการทุจริตในภาครัฐ จึงได้จัดทำคู่มือการประเมินความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk Assessment) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้หน่วยงานในสังกัด สป.กษ. ใช้ในการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงการทุจริต รวมถึงกำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงการทุจริตที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตของหน่วยงาน รวมทั้ง ลด และปิดโอกาสการทุจริตต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของคู่มือ

๒.๑) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงการทุจริตให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

๒.๒) เพื่อให้การประเมินความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีมาตรการและการดำเนินงานในการป้องกัน ลด และปิดโอกาสการเกิดการทุจริต

๓. คำจำกัดความ

๓.๑ ความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk) หมายถึง เหตุการณ์ที่มีความไม่แน่นอนและมีความเป็นไปได้ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตและประพจน์มิชอบและการรับสินบน หรืออาจก่อให้เกิดการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมของหน่วยงานในอนาคต

๓.๒ สินบน (Bribery) หมายถึง การเสนอ การสัญญา การให้ การรับ การเรียกร้องผลประโยชน์ที่ไม่สมควร ไม่ว่าจะมิมูลค่าเท่าใด (ผลประโยชน์นั้นเป็นได้ทั้งในรูปตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน) ทั้งทางตรงและทางอ้อม และไม่ว่า

จะเป็นสถานที่ใด ๆ ก็ตาม โดยเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการโน้มน้าวหรือตอบแทนให้บุคคล กระทำหรือละเว้นการกระทำอันเกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามหน้าที่ของบุคคลนั้น

ดังนั้น การให้หรือรับของขวัญ รวมถึงผลประโยชน์อื่นใด เช่น การจัดเลี้ยง การอุปการะ ค่าเดินทาง และที่พัก อาจถูกพิจารณาว่าเป็นสินบนได้

๓.๓ รูปแบบของสินบน หมายถึง ผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ จำแนกได้ ๕ ประเภท ดังนี้

๓.๓.๑ สินบน (Bribery) : ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่เสนอว่าจะให้ สัญญาว่าจะให้ มอบให้การ ยอมรับ การให้ หรือการร้องขอสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันส่งผลต่อการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งในลักษณะจงใจให้กระทำการ หรือไม่กระทำการที่ขัดต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ

๓.๓.๒ ค่าอำนวยความสะดวก : ค่าใช้จ่ายจำนวนเล็กน้อยที่จ่ายให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการให้เพียงเพื่อให้มั่นใจว่าเจ้าหน้าที่รัฐจะดำเนินการตามขั้นตอน กระบวนการ หรือเป็นการกระตุ้น ให้ดำเนินการอย่างรวดเร็วขึ้น โดยกระบวนการนั้นไม่ต้องใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นการกระทำอันชอบ ด้วยหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้น

๓.๓.๓ ค่ารับรองและของขวัญ : ค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมของผู้รับบริการรัฐ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี หรือเป็นการแสดงออกซึ่งสินน้ำใจ วัฒนธรรมทางสังคม ซึ่งอาจรวมถึง ค่าที่พัก ค่าโดยสาร การศึกษาดูงาน ค่าอาหาร และเครื่องดื่ม บัตรกำนัล ฯลฯ

๓.๓.๔ สินน้ำใจ : ความเอื้อเฟื้อเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการมีน้ำใจ ความมีมิตรไมตรี การดูแลกันและกัน เป็นต้น โดยอาจหวังการเอาประโยชน์จากการใช้อำนาจรัฐของผู้รับในอนาคต

๓.๓.๕ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ : ค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าสิ่งของใด ๆ ที่มีค่าทางการเงิน รวมถึงสิ่งใช้แทนเงินสด และสิ่งที่สามารถแลกเปลี่ยนเป็นสินค้าหรือบริการได้

๓.๔ การบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต หมายถึง การกำหนดมาตรการในการป้องกันการทุจริต ให้สามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงการทุจริตได้ การประเมินความเสี่ยงการทุจริตจึงเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการค้นหาหรือระบุจุดอ่อน (Weakness) ของระบบต่าง ๆ ภายในองค์กรที่อาจเป็นช่องให้เกิดการทุจริต และเป็นการมุ่งหาความเป็นไปได้ (Potential) ที่จะเกิดการกระทำการทุจริตในอนาคต ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารองค์กรอย่างมีธรรมาภิบาล จึงเป็นเรื่องที่ทุกองค์กรจำเป็นต้องทำ เพราะหากองค์กรได้ทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริตจะเป็นหลักประกันความเชื่อมั่นในองค์กรในระดับหนึ่งว่าการดำเนินการขององค์กรจะไม่มีโอกาสเกิดการทุจริต หรือหากมีโอกาสที่จะเกิดการทุจริต องค์กรก็จะสามารถบริหารจัดการ และหามาตรการมาป้องกันได้ หรือหากเกิดความเสียหายก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่ได้ทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๓.๕ ประเมินความเสี่ยงการทุจริต เป็นขั้นตอนในการค้นหาว่ามีรูปแบบ หรือเหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิด ความเสี่ยงการทุจริตในอนาคต

๓.๖ โอกาส (Likelihood) หมายถึง โอกาสหรือความเป็นไปได้ที่เหตุการณ์อาจเกิดขึ้นในอนาคต

๓.๗ ผลกระทบ (Impact) หมายถึง ผลกระทบจากเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น ทั้งที่เป็นตัวเงินหรือไม่เป็นตัวเงิน

๓.๘ ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต (Risk Score) หมายถึง คะแนนรวมที่แสดงให้เห็นถึง ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต ที่เป็นผลจากการประเมินความเสี่ยงการทุจริต จาก ๒ ปัจจัย คือ โอกาสเกิด (Likelihood) และผลกระทบ (Impact)

๓.๙ ผลประโยชน์ทับซ้อน หรือการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of Interest) คือ สถานการณ์ที่บุคคล ผู้ดำรงตำแหน่งอันเป็นที่ไว้วางใจ (เช่น หน่วยงาน นักการเมือง ผู้บริหาร หรือ ผู้อำนวยการของบริษัทเอกชน หรือ หน่วยงานรัฐ) เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ทางวิชาชีพ (professional interests) อันส่งผลให้เกิดปัญหาที่เขาไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นกลาง/ไม่ลำเอียงผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้น อาจส่งผล

ให้เกิดความไม่ไว้วางใจที่มีต่อบุคคลผู้นั้น ว่าเขาจะสามารถปฏิบัติงานตามตำแหน่งให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมจริยธรรมได้มากนักน้อยเพียงใด โดยประเภทของผลประโยชน์ทับซ้อน หรือการขัดกันแห่งผลประโยชน์ มี ๓ ประเภท ได้แก่

๑. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นจริง (actual) คือ มีความทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและสาธารณะเกิดขึ้น

๒. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เห็น (perceived & apparent) เป็นผลประโยชน์ทับซ้อนที่คนเห็นว่ามีแต่จริง ๆ อาจไม่มีก็ได้ถ้าจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนประเภทนี้อย่างขาดประสิทธิภาพ ก็อาจนำมาซึ่งผลเสียไม่น้อยกว่าการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นจริง ข้อนี้แสดงว่าเจ้าหน้าที่ไม่เพียงแต่จะต้องประพฤติตนอย่างมีจริยธรรมเท่านั้นแต่ต้องทำให้คนอื่น ๆ รับรู้ และเห็นด้วยว่าไม่ได้รับประโยชน์เช่นนั้นจริง

๓. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เป็นไปได้ (potential) ผลประโยชน์ส่วนตนที่มีในปัจจุบันอาจจะทับซ้อนกับผลประโยชน์สาธารณะได้ในอนาคต

๔. แนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๔.๑ ประเภทของการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) กำหนดให้หน่วยงานทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต จำนวน ๑ กระบวนงาน/โครงการจากประเภทความเสี่ยงการทุจริต ๓ ด้าน ประกอบด้วย ด้านที่ ๑ การอนุมัติ อนุญาต ด้านที่ ๒ การใช้อำนาจ และตำแหน่งหน้าที่ และด้านที่ ๓ การใช้จ่ายงบประมาณ โดยในส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดให้ทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริตด้านที่ ๓ การใช้จ่ายงบประมาณในโครงการจัดซื้อจัดจ้างที่มีวงเงินสูงสุด ประกอบกับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ และ พ.ศ. ๒๕๖๘ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ได้กำหนดเกณฑ์ในแบบวัดการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (Open Data Integrity and Transparency Assessment : OIT) ให้หน่วยงานประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิด การให้หรือรับสินบน จากการทำนงตามภารกิจของหน่วยงาน โดยอย่างน้อยประกอบด้วย ๔ ประเด็น ดังนี้

(๑) การอนุมัติอนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘

(๒) การใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ

(๓) การจัดซื้อจัดจ้าง

(๔) การบริหารงานบุคคล

จากแนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ท. และเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ของสำนักงาน ป.ป.ช. ดังกล่าว ทำให้การประเมินความเสี่ยงการทุจริต ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดประเภทการประเมินความเสี่ยงการทุจริตออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

ด้าน	นิยาม
ด้านที่ ๑ การอนุมัติ อนุญาต	การให้บริการด้านการอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ หรือตามระเบียบ/ข้อบังคับของหน่วยงาน
ด้านที่ ๒ การใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ	- การใช้อำนาจ (Authority) คือ อำนาจที่ได้มาจากการดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งหรือจากการปฏิบัติหน้าที่ โดยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่มีการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติในทางมิชอบ - การให้บริการตามภารกิจ เป็นการดำเนินการตามภารกิจของหน่วยงานตามที่กฎหมายกำหนด

ด้าน	นิยาม
ด้านที่ ๓ การจัดซื้อจัดจ้าง	การจัดซื้อจัดจ้างที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ของทุกประเภทงบประมาณ ได้แก่ งบดำเนินงาน งบลงทุน งบรายจ่ายอื่น งบเงินอุดหนุนหรือเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น งบกลาง เงินนอกงบประมาณ กรณีที่เป็นโครงการผูกพันหลายปี หน่วยงานต้องคัดเลือกขั้นตอนที่มีประเด็นความเสี่ยง การทุจริตตั้งแต่ระดับต่ำ ปานกลาง สูง สูงมาก มากำหนดมาตรการ และดำเนินการได้ภายในปีงบประมาณนั้น ๆ
ด้านที่ ๔ การบริหารงานบุคคล	กระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับบุคลากรในหน่วยงาน เช่น การจัดทำแผนทรัพยากรบุคคล การสรรหา การคัดเลือก การประเมินผลการปฏิบัติงาน การโอนย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การพัฒนาทรัพยากรบุคคล เป็นต้น

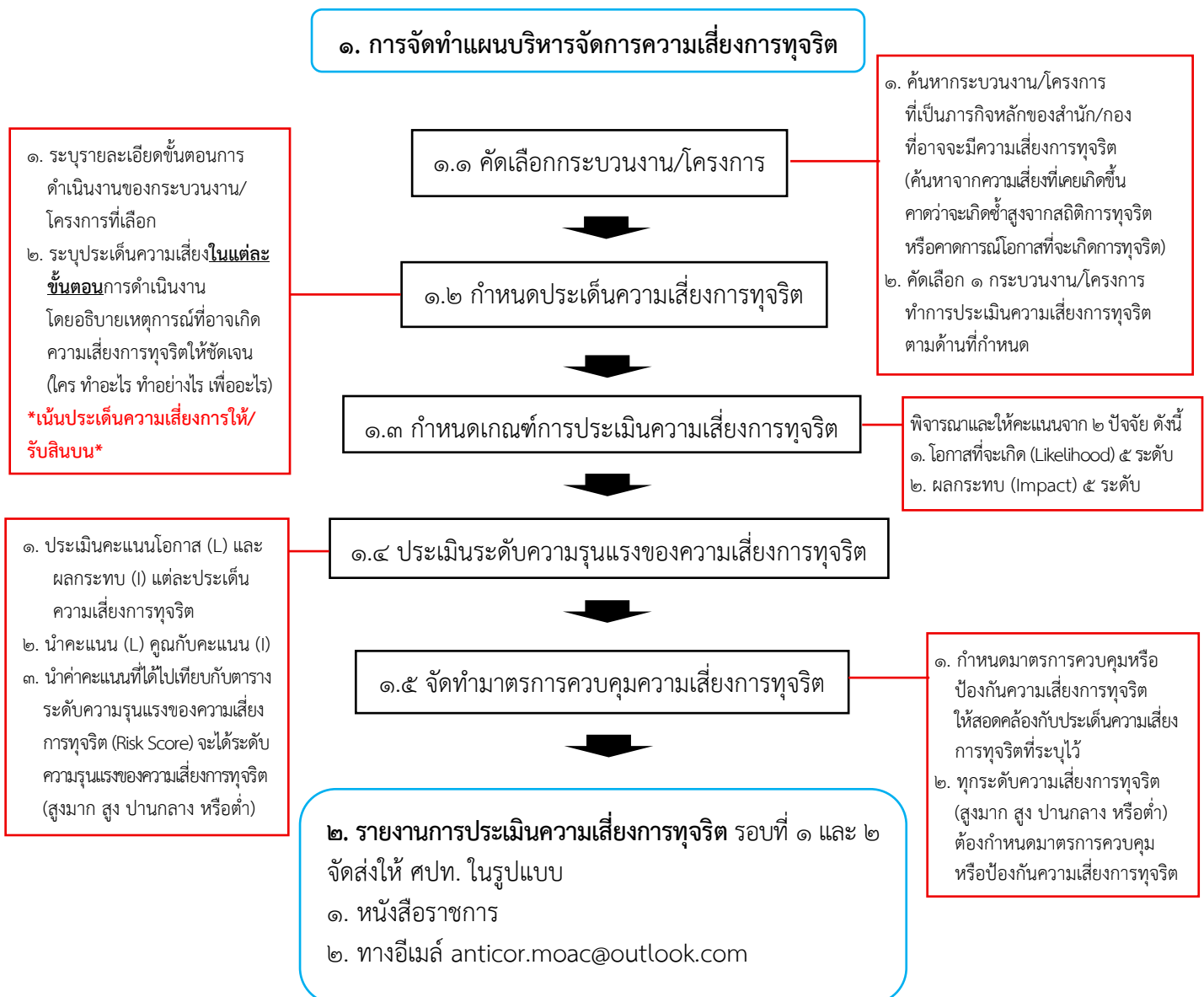
๔.๒ กลุ่มเป้าหมาย

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ต้องดำเนินการประเมินความเสี่ยง การทุจริต ให้ครอบคลุมตามแนวทางของสำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ท. จึงได้กำหนดด้านที่หน่วยงาน ดำเนินการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ที่มุ่งเน้นกระบวนการ/โครงการ ที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบน โดยพิจารณา จากภารกิจอำนาจหน้าที่ของสำนัก/กอง และคัดเลือกโครงการจัดซื้อจัดจ้างที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณประจำปี งบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ดังนี้

ที่	หน่วยงาน	ด้านที่	
๑	สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา	๑	การอนุมัติอนุญาต ตาม พ.ร.บ. การอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘
๒	กองบริหารงานกองทุนส่งเสริมเกษตรกร	๒	การใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ
๓	สำนักบริหารกองทุนเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและรับเรื่องร้องเรียน		
๔	ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	๓	โครงการจัดซื้อจัดจ้างที่มีวงเงินสูงสุด หรือโครงการที่มีงบประมาณรองลงมา หากเห็นว่าเป็นโครงการที่อาจมีความเสี่ยงเกิดการทุจริตมากกว่าโครงการที่มีวงเงินงบประมาณสูงสุด (สำนักงาน ป.ป.ท. แนะนำคัดเลือกโครงการที่มีการจัดซื้อจัดจ้างที่ดำเนินการแล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙)
๕	กองการเจ้าหน้าที่	๔	การบริหารงานบุคคล
๖	สถาบันเกษตรกรการ		
๗	กองคลัง	คัดเลือก ๑ กระบวนงาน/โครงการ ที่สอดคล้องกับด้านที่ ๑ - ๔ และเป็นกระบวนงาน/โครงการที่อาจมีความเสี่ยงเกิดการทุจริต	
๘	สำนักตรวจสอบภายใน		
๙	กองกลาง		
๑๐	กองเกษตรสารนิเทศ		

ที่	หน่วยงาน	ด้านที่
๑๑	กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน	คัดเลือก ๑ กระบวนการ/โครงการ ที่สอดคล้องกับด้านที่ ๑ - ๔ และเป็นกระบวนการ/โครงการที่อาจมีความเสี่ยงเกิดการทุจริต
๑๒	สำนักกฎหมาย	
๑๓	สำนักการเกษตรต่างประเทศ	
๑๔	สำนักตรวจราชการ	
๑๕	สำนักแผนงานและโครงการพิเศษ	
๑๖	สำนักพัฒนาระบบบริหาร	
๑๗	กองประสานงานโครงการพระราชดำริ	
๑๘	ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต	

๔.๓ วิธีการประเมินความเสี่ยงการทุจริต มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการหรือโครงการ

สำนัก/กองจะต้องค้นหากระบวนการหรือโครงการซึ่งเป็นการกิจหลักของหน่วยงาน ที่อาจมีความเสี่ยงการทุจริต โดยค้นหาจากความเสี่ยงที่เคยเกิดขึ้นหรือคาดว่าจะเกิดซ้ำสูง มีประวัติอยู่แล้ว และไม่เคยเกิด หรือไม่มีประวัติมาก่อนแต่มีความเสี่ยงจากการพยากรณ์ในอนาคตว่ามีโอกาสเกิด ซึ่งในขั้นตอนนี้เป็น การตั้งสมมติฐาน หรือเป็นการพยากรณ์ล่วงหน้า ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตเพิ่มเติม ให้มองความเสี่ยงการทุจริตด้วยข้อมูลที่เลวร้ายที่สุด โดยไม่คำนึงว่าสำนัก/กองมีมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตนั้นอยู่แล้วหรือไม่ ทั้งนี้ การคัดเลือกกระบวนการ/โครงการ ที่จะนำมาประเมินความเสี่ยงการทุจริตจะต้องไม่เอาปัญหาหรือข้อจำกัดของการดำเนินงาน เช่น เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ ในการดำเนินงาน งบประมาณไม่เพียงพอ มาเป็นหลักในการค้นหาและคัดเลือกกระบวนการ/โครงการ

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต

หลังจากที่สำนัก/กอง ตกลงร่วมกันว่าจะนำกระบวนการหรือโครงการใดมาจัดทำแผนบริหาร ความเสี่ยงการทุจริต ให้นำกระบวนการหรือโครงการนั้นมาระบุรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงาน (ตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงสิ้นสุดการดำเนินงาน) โดยสามารถนำขั้นตอนการดำเนินงานจากกระบวนการของหน่วยงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ หรือกระบวนการที่จะมีการปรับปรุงในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ เมื่อระบุขั้นตอนการดำเนินงานแล้ว ให้วิเคราะห์และระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอน โดยขอให้เน้นประเด็นความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้/รับสินบนจากการดำเนินงาน ซึ่งจะต้องระบุให้ชัดเจนว่าเป็นการรับสินบนหรือรับของขวัญจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถคำนวณมูลค่าได้ เช่น เงินใต้โต๊ะ ค่าอำนวยความสะดวก การเลี้ยงรับรอง เป็นต้น โดยต้องอธิบายรายละเอียดเหตุการณ์ที่มีโอกาสเกิดความเสี่ยงการทุจริตว่ามีรูปแบบพฤติการณ์การทุจริต ในแต่ละขั้นตอนการดำเนินงานให้ละเอียดและชัดเจนมากที่สุดว่า บุคคลใด กระทำการสิ่งใด มีพฤติการณ์อย่างไร มีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร โดยเฉพาะรายละเอียดในส่วนที่เจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปมีพฤติกรรมทุจริตอย่างไร เพื่อจะ นำไปสู่การกำหนดมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตที่สามารถลดโอกาสหรือลดความเสี่ยงได้อย่างตรงจุด ทั้งนี้ ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้รับผิดชอบกระบวนการหรือโครงการและผู้แทนของสำนัก/กองอาจมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยก็ได้เนื่องจากการประเมินความเสี่ยงการทุจริตส่วนใหญ่ไม่ยอมรับหรือบิดเบือนในความบกพร่องของตนเอง

ตัวอย่างการกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต

ด้าน	ขั้นตอนที่มีความเสี่ยงการทุจริต	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต
ด้านที่ ๑ การอนุมัติ อนุญาต	การยื่นคำขอและเอกสารหลักฐาน ประกอบคำขอ	เจ้าหน้าที่อาจจะมีการเรียกรับสินบน จากผู้ประกอบการ เพื่อรับเรื่องไว้ทั้งที่เอกสาร ไม่ถูกต้อง หรือไม่ครบถ้วน
ด้านที่ ๒ การใช้อำนาจตาม กฎหมาย/ การ ให้บริการตาม การกิจ	การรับเอกสารและดำเนินการ ตรวจสอบเอกสารประกอบการ เบิกจ่ายเงิน	เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารอาจจะเรียกรับสินบน หรือผลประโยชน์ หรือสิ่งตอบแทน เพื่อผ่อนปรน การตรวจสอบเอกสารประกอบการเบิกจ่ายเงิน ให้ละเอียด ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง
ด้านที่ ๓ การจัดซื้อจัดจ้าง	การจัดทำรายละเอียดคุณลักษณะ เฉพาะของพัสดุหรือร่างขอบเขต งานและการกำหนดราคากลาง	เจ้าหน้าที่พัสดุอาจมีการเรียกรับสินบน ในการจัดทำรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะ ของพัสดุหรือร่างขอบเขตงานในการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อเอื้อประโยชน์แก่ผู้ประกอบการในการกำหนด คุณลักษณะเฉพาะ

ด้าน	ขั้นตอนที่มีความเสี่ยงการทุจริต	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต
ด้านที่ ๔ การบริหารงานบุคคล	ตรวจสอบคำขอประเมินผลงานและเอกสารผลงาน	เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอการประเมินผลงานอาจจะมีการรับสินบน เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ขอรับการประเมินผลงาน กรณีเอกสารไม่ครบถ้วน

การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นหลักการสำคัญ**ต้องระบุเฉพาะประเด็นที่เป็นความเสี่ยงการทุจริตอย่างแท้จริง ต้องไม่นำปัญหาหรือข้อจำกัดต่าง ๆ ของสำนัก/กอง มาเป็นความเสี่ยงการทุจริต** เช่น บุคลากรไม่เพียงพอ ขาดพาหนะ ขาดงบประมาณ ระบบเทคโนโลยีไม่มีหรือไม่พอ บุคลากรไม่มีความรู้ความเข้าใจ ไม่มีจิตสำนึก การมีระเบียบกฎหมายจำนวนมาก เป็นต้น

ตัวอย่าง ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตที่เป็นปัญหาหรือข้อจำกัด

ด้าน	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตที่ ไม่ควร กำหนด	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตที่ ควร กำหนด
ด้านที่ ๑ การอนุมัติ อนุญาต	- เอกสารในการยื่นคำขอมากเกินไป อาจไม่ครบถ้วน - เจ้าหน้าที่ขาดความเข้าใจในขั้นตอน	- เจ้าหน้าที่อาจจะมีการเรียกรับหรือรับสินบนจากผู้รับบริการ เพื่อรับเรื่องไว้ทั้งที่เอกสารไม่ถูกต้อง หรือไม่ครบถ้วน
ด้านที่ ๒ การใช้อำนาจตามกฎหมาย/ การให้บริการตามภารกิจ	- เจ้าหน้าที่ตรวจเอกสารไม่ครบถ้วน - เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ในการดำเนินงาน	- เจ้าหน้าที่อาจจะมีการรับสินบนเพื่อผ่อนปรนการตรวจสอบเอกสารประกอบการเบิกจ่ายเงินให้ละเอียด ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง
ด้านที่ ๓ การจัดซื้อจัดจ้าง	- เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง - เจ้าหน้าที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย	- เจ้าหน้าที่พัสดุอาจมีการเรียกรับสินบนจากผู้ประกอบการในการกำหนดคุณสมบัติของพัสดุ และกำหนดราคากลางที่สูงกว่าราคาตลาด เพื่อเอื้อประโยชน์แก่ผู้ประกอบการรายใดรายหนึ่ง - เจ้าหน้าที่พัสดุอาจเรียกรับสินบนจากผู้ประกอบการ เพื่อกำหนดราคการจัดซื้อ/จัดจ้างในวงเงินที่สูง เอื้อประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการ
ด้านที่ ๔ การบริหารงานบุคคล	- เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอการประเมินผลงานและผู้ยื่นประเมินผลงาน รู้จักกัน	- เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอการประเมินผลงาน อาจจะมีการเรียกรับสินบนจากผู้ขอรับการประเมินผลงาน เพื่อปรับปรุงข้อมูล ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์/รูปแบบที่กำหนด - เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจัดอบรม อาจจะมีการเรียกรับสินบนจากวิทยากร เพื่อจะได้เชิญมาเป็นวิทยากรในการบรรยาย

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

สำนัก/กองต้องกำหนดเกณฑ์สำหรับใช้ในการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของกระบวนการหรือโครงการที่นำมาทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต โดยพิจารณาจาก ๒ ปัจจัย คือ

โอกาสเกิด (Likelihood) พิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงในช่วงเวลาหนึ่ง ในรูปของความถี่ หรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ

ผลกระทบ (Impact) เป็นการวัดความรุนแรงของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากความเสี่ยงนั้น ๆ โดยสามารถแบ่งเป็นผลกระทบทางการเงินและผลกระทบที่ไม่ใช่การเงิน

โดยจะต้องกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต ทั้งโอกาสที่จะเกิดการทุจริต (Likelihood) และผลกระทบ (Impact) ให้ได้ ๕ ระดับ

ตัวอย่าง เกณฑ์โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood) (จำนวนครั้ง)

โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood)	
๕	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตมากกว่า ๕ ครั้งต่อปี
๔	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๔ ครั้งต่อปี
๓	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๓ ครั้งต่อปี
๒	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒ ครั้งต่อปี
๑	โอกาสเกิดการกระทำทุจริต ๑ ครั้งต่อปี

ตัวอย่าง เกณฑ์โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood) (ร้อยละ)

โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood)	
๕	เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูงมาก (ร้อยละ ๑๐ ขึ้นไป)
๔	เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูง (ร้อยละ ๑๐)
๓	เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นบางครั้ง (ร้อยละ ๕)
๒	เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นน้อยมาก (น้อยกว่าร้อยละ ๓)
๑	เหตุการณ์ไม่น่ามีโอกาสเกิดขึ้น (ไม่เกิดขึ้นเลย)

ตัวอย่าง เกณฑ์ผลกระทบ (Impact) (ด้านการเงิน)

ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)	
๕	ความเสียหายตั้งแต่..... บาท ถึง..... บาท
๔	ความเสียหายตั้งแต่..... บาท ถึง..... บาท
๓	ความเสียหายตั้งแต่..... บาท ถึง..... บาท
๒	ความเสียหายตั้งแต่..... บาท ถึง..... บาท
๑	ความเสียหาย..... บาท หรือน้อยกว่า

ตัวอย่าง เกณฑ์ผลกระทบ (Impact) (ด้านอื่นๆ)

ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)	
๕	เกิดความเสียหายต่อรัฐ เจ้าหน้าที่ที่ถูกกลโกงซึ่งมีความผิดเข้าสู่กระบวนการทางยุติธรรม
๔	ภาพลักษณ์ของหน่วยงานติดลบเรื่องความโปร่งใส สื่อสังคมออนไลน์ลงข่าวอย่างต่อเนื่อง และสังคมให้ความสนใจ
๓	หน่วยตรวจสอบภายใน/ภายนอกเข้าตรวจสอบข้อเท็จจริง
๒	มีคนร้องเรียน แจ้งเบาะแส
๑	ปรากฏข่าวลือที่อาจพาดพิงคนภายในหน่วยงาน/เริ่มมีความกังวลและสอบถามข้อมูล

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

เมื่อสำนัก/กองได้กำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการงาน หรือโครงการแล้ว (จากขั้นตอนที่ ๒) หน่วยงานต้องนำมาให้คะแนนความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงาน โดยการให้คะแนนความเสี่ยงการทุจริตพิจารณาจาก ๒ ปัจจัย คือ โอกาสเกิด (Likelihood) และผลกระทบ (Impact) ที่ได้กำหนดระดับไว้ในขั้นตอนที่ ๓ ซึ่งผลการให้คะแนนจะได้ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต (Risk Score) ตามตารางที่ ๑ ว่าอยู่ในระดับ สูงมาก สูง ปานกลาง หรือต่ำ

ตารางที่ ๑ ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

Risk Score					
โอกาส (Likelihood)	ผลกระทบ (Impact)				
	๑	๒	๓	๔	๕
๕	ปานกลาง (๕ x ๑ = ๕)	สูง (๕ x ๒ = ๑๐)	สูงมาก (๕ x ๓ = ๑๕)	สูงมาก (๕ x ๔ = ๒๐)	สูงมาก (๕ x ๕ = ๒๕)
๔	ต่ำ (๔ x ๑ = ๔)	ปานกลาง (๔ x ๒ = ๘)	สูง (๔ x ๓ = ๑๒)	สูงมาก (๔ x ๔ = ๑๖)	สูงมาก (๔ x ๕ = ๒๐)
๓	ต่ำ (๓ x ๑ = ๓)	ปานกลาง (๓ x ๒ = ๖)	ปานกลาง (๓ x ๓ = ๙)	สูง (๓ x ๔ = ๑๒)	สูงมาก (๓ x ๕ = ๑๕)
๒	ต่ำ (๒ x ๑ = ๒)	ต่ำ (๒ x ๒ = ๔)	ปานกลาง (๒ x ๓ = ๖)	ปานกลาง (๒ x ๔ = ๘)	สูง (๒ x ๕ = ๑๐)
๑	ต่ำ (๑ x ๑ = ๑)	ต่ำ (๑ x ๒ = ๒)	ต่ำ (๑ x ๓ = ๓)	ต่ำ (๑ x ๔ = ๔)	ปานกลาง (๑ x ๕ = ๕)

ความหมายของระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

• สีเขียว	หมายถึง ความเสี่ยงระดับต่ำ (1-4 คะแนน)
• สีเหลือง	หมายถึง ความเสี่ยงระดับปานกลาง (5 - 9 คะแนน)
• สีส้ม	หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูง (10 - 14 คะแนน)
• สีแดง	หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูงมาก (15 คะแนนขึ้นไป)

ขั้นตอนที่ ๕ การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

เมื่อสำนัก/กอง ให้คะแนนความเสี่ยงการทุจริตและรู้ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต (Risk Score) ในแต่ละขั้นตอนการดำเนินงานของกระบวนการหรือโครงการแล้วว่าอยู่ในระดับ สูงมาก สูง ปานกลาง หรือต่ำ หลังจากนั้นจะต้องนำมา **กำหนดมาตรการในการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตในทุกระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต** โดยมาตรการดังกล่าวจะเป็นวิธีการหรือแนวทางที่กำหนดขึ้นเพื่อควบคุมหรือลดโอกาสเกิดความเสี่ยงการทุจริตอาจมีหลากหลายวิธีการ สำนัก/กองควรคัดเลือกวิธีที่ดีที่สุด ประเมินความคุ้มค่าและเหมาะสมกับระดับความเสี่ยงการทุจริตที่ได้จากการประเมินมาประกอบด้วย

การจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตให้นำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตที่มีอยู่ในปัจจุบันของกระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมินมาทำการประเมินว่ามีประสิทธิภาพอยู่ในระดับใด ดี พอใช้ หรืออ่อน ตามตารางที่ ๒ เพื่อพิจารณาจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตเพิ่มเติม โดยมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตต้องสอดคล้องกับประเด็นความเสี่ยงการทุจริตที่ได้มีการประเมินไว้ และมาตรการต้องไม่ใช่การอบรมให้ความรู้ การปลูกจิตสำนึก หรือนโยบายไม่รับของขวัญของกำนัลทุกชนิดจากการปฏิบัติหน้าที่ (No Gift Policy) ซึ่งเป็นนโยบายที่ไม่ได้ระบุเฉพาะเจาะจงว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการหรือโครงการใด ดังนั้น สำนัก/กอง ต้องกำหนดมาตรการที่เป็นการเฉพาะตามประเด็นความเสี่ยงการทุจริตที่ได้ประเมินไว้

ตารางที่ ๒ ระดับการประเมินประสิทธิภาพมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ระดับ	คำอธิบาย
	การประเมินประสิทธิภาพมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตที่หน่วยงานมีในปัจจุบัน
ดี	การควบคุมมีความเข้มแข็งและดำเนินไปได้อย่างเหมาะสม ซึ่งช่วยให้เกิดความมั่นใจได้ในระดับที่สมเหตุสมผลว่าจะสามารถลดความเสี่ยงการทุจริตได้
พอใช้	การควบคุมยังขาดประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าจะไม่ทำให้เกิดผลเสียจากความเสียหายอย่างมีนัยสำคัญ แต่ก็ควรมีการปรับปรุงเพื่อให้มั่นใจว่าจะสามารถลดความเสี่ยงการทุจริตได้
อ่อน	การควบคุมไม่ได้มาตรฐานที่ยอมรับได้ เนื่องจากมีความหละหลวมและไม่มีประสิทธิผล การควบคุมไม่ทำให้มั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่าจะสามารถลดความเสี่ยงการทุจริตได้

ตัวอย่าง มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

ด้าน	มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตที่ไม่ควรกำหนด	มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตที่ควรกำหนด
ด้านที่ ๑ การอนุมัติ อนุญาต	- จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน ของ สป.กษ. - กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานตามคู่มือพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกฯ - ประชาสัมพันธ์ให้ดำเนินการตามนโยบาย No Gift Policy	- กำหนดมาตรการในการ DOUBLE CHECK คำขอและเอกสารหลักฐาน - กำหนดแนวปฏิบัติให้เจ้าหน้าที่ต้องปฏิเสธการรับคำขอทันที หากเอกสารไม่ครบถ้วน
ด้านที่ ๒ การใช้อำนาจตามกฎหมาย/ การให้บริการตามภารกิจ	- กำชับให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารตามที่ระบุไว้ในคู่มือบริการประชาชน - มีการกำชับ และส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีความรู้เพิ่มขึ้น - กำหนดให้ผู้บริหารมีการประกาศเจตนารมณ์การไม่ทุจริต	- กำหนดให้มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบแยกออกจากกันให้ชัดเจน - กำหนดให้มีการสุ่มตรวจซ้ำ

ด้าน	มาตรการควบคุมความเสี่ยง การทุจริตที่ ไม่ควร กำหนด	มาตรการควบคุมความเสี่ยง การทุจริตที่ ควร กำหนด
ด้านที่ ๓ การจัดซื้อจัดจ้าง	- กำกับให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ของกรมบัญชีกลาง - กำหนดรายละเอียด ขั้นตอน และหลักเกณฑ์อย่างละเอียด - ดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐	- กำหนดให้มีการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างผู้จัดทำร่างขอบเขตงาน (TOR) และผู้ที่ยื่นราคาากลาง - ระบบตรวจสอบย้อนกลับ เมื่อการส่งมอบพัสดุเสร็จสิ้น ต้องมีการตรวจนับจริง โดยคณะกรรมการตรวจรับและต้องมีภาพถ่ายประกอบอีกครั้ง
ด้านที่ ๔ การบริหารงานบุคคล	- จัดอบรมบุคลากร - ควบคุมกำกับให้บุคลากรดำเนินงานตามคู่มือการปฏิบัติงาน - มีกระบวนการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ - คณะกรรมการมีดุลยพินิจโปร่งใส	- กำหนดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงาน ๒ คน และหมุนเวียนสับเปลี่ยน เพื่อลดความคุ้นเคย - กำหนดให้มีกรรมการตรวจสอบการดำเนินงานอีกครั้ง

จากรายละเอียดขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ที่ได้กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้การดำเนินการในการจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต และการรายงานผลการดำเนินการตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตของสำนัก/กอง เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด จึงสรุปลำดับขั้นตอนการดำเนินการ และข้อพึงระวัง ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินงาน	รายละเอียด	ข้อพึงระวัง
การจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต		
๑. การคัดเลือกกระบวนการหรือโครงการ	๑.๑ คัดเลือกกระบวนการหรือโครงการตามภารกิจหลักที่มีเคยมีความเสี่ยงการทุจริต หรือมีโอกาสที่จะเกิดการทุจริต	ไม่นำปัญหา/ข้อจำกัดของการดำเนินงานมาเป็นหลักในการค้นหาหรือคัดเลือกกระบวนการ/โครงการ เช่น ไม่มีความรู้ ไม่มีจิตสำนึก เป็นต้น
	๑.๒ ระบุประเภทการประเมินความเสี่ยงการทุจริตว่าด้านใดมีความสอดคล้องเกี่ยวข้องกับโครงการที่เลือก - ด้านที่ ๑ การอนุมัติ อนุญาต - ด้านที่ ๒ การใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ - ด้านที่ ๓ การจัดซื้อจัดจ้าง - ด้านที่ ๔ การบริหารงานบุคคล	
๒. การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	๒.๑ ระบุขั้นตอนในการดำเนินงานของกระบวนการหรือโครงการที่คัดเลือก	ต้องระบุรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงาน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการดำเนินงาน
	๒.๒ ระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในขั้นตอนการดำเนินงานที่มีความเสี่ยงการทุจริต โดยต้องอธิบายรายละเอียดเหตุการณ์ที่มีโอกาสเกิดความเสี่ยงอย่างละเอียดว่า (บุคคลใดทำอะไร ทำอย่างไร และมีวัตถุประสงค์อะไร)	- ต้องเป็นประเด็นความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้/รับสินบนจากการดำเนินงาน - ต้องไม่นำปัญหา/ข้อจำกัดต่าง ๆ ของสำนัก/กองมากำหนดเป็นประเด็นความเสี่ยงการทุจริต เช่น บุคลากรไม่เพียงพอขาดงบประมาณ
๓. การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต	กำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงในระดับที่ ๑ (ต่ำที่สุด) – ๕ (สูงที่สุด) จำนวน ๒ เกณฑ์ ได้แก่ ๑. เกณฑ์โอกาสเกิด (L) ๒. เกณฑ์ผลกระทบ (I)	ต้องกำหนดทั้ง ๒ เกณฑ์ให้ครบทั้ง ๕ ระดับ อย่างชัดเจน และสามารถประเมินตามเกณฑ์ดังกล่าวได้จริง

ขั้นตอนการดำเนินงาน	รายละเอียด		ข้อพึงระวัง
๔. การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต	๔.๑	ประเมินระดับความเสี่ยง (L) และ (I) ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้	
	๔.๒	นำระดับความเสี่ยง (L) และ (I) ที่ประเมินได้มาคูณกัน และนำค่าที่ได้ไปเทียบหาระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต ดังนี้ - ระดับต่ำ (เขียว) ๑ – ๔ - ระดับปานกลาง (เหลือง) ๕ – ๙ - ระดับสูง (ส้ม) ๑๐ – ๑๔ - ระดับสูงมาก (แดง) ๑๕ ขึ้นไป	- ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงในแต่ละขั้นตอน ต้องไม่ใช่ความเสี่ยงระดับต่ำเท่านั้น - มาตรการต้องกำหนดในทุกระดับความเสี่ยงการทุจริตที่ได้ประเมินไว้ (ต่ำ ปานกลาง สูง สูงมาก) - มาตรการต้องไม่ใช่การอบรมให้ความรู้ การปลูกจิตสำนึก หรือนโยบายไม่รับของขวัญของกำนัลทุกชนิดจากการปฏิบัติหน้าที่ (No Gift Policy)
๕. การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต		กำหนดมาตรการในการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต ในทุกขั้นตอนที่มีประเด็นความเสี่ยงการทุจริต ทุกระดับความรุนแรง (สูงมาก สูง ปานกลาง หรือต่ำ)	- มาตรการจะต้องมีความสอดคล้องกับประเด็นความเสี่ยงการทุจริตที่ได้กำหนดไว้
การรายงานผลการดำเนินการตามแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต			
๖. การรายงานผล		รายงานผลการดำเนินการตามมาตรการและวิธีดำเนินการที่ได้กำหนดไว้	ผลการดำเนินการต้องมีความสอดคล้องกับวิธีการดำเนินการและมาตรการที่กำหนดไว้ โดยต้องใส่รายละเอียดผลการดำเนินการอย่างชัดเจน

หมายเหตุ การรายงานแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต และรายงานผลการดำเนินการตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต ต้องได้รับการรับรองจากผู้อำนวยการ สำนัก/กอง/ศูนย์/สถาบัน

๕. การรายงานผล

๕.๑ กำหนดการรายงาน

๑) รอบที่ ๑ แผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต จัดส่งรายงานภายในวันพุธที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๙

๒) รอบที่ ๒ รายงานผลหรือความก้าวหน้าการดำเนินการตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต จัดส่งรายงานภายในวันจันทร์ที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๙

จัดส่งรายงานการประเมินความเสี่ยงการทุจริต (รายงานรอบที่ ๑ และรายงานรอบที่ ๒) มายังศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต ในรูปแบบหนังสือราชการและรูปแบบไฟล์ ทางอีเมล : anticor.moac@outlook.com

๕.๒ แบบรายงาน

๑) แบบรายงานรอบที่ ๑ เป็นการจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต โดยหน่วยงานดำเนินการประเมินความเสี่ยงการทุจริตตามขั้นตอนและแบบฟอร์ม ดังนี้

- (๑) ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการ หรือโครงการ
- (๒) ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต
- (๓) ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต
- (๔) ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต
- (๕) ขั้นตอนที่ ๕ การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

๒) แบบรายงานรอบที่ ๒ เป็นการรายงานผลหรือความก้าวหน้าในการดำเนินการตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

แบบฟอร์มการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙
แบบรายงานรอบที่ ๑ รายงานแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต (ขั้นตอนที่ ๑ - ๕)

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการ หรือโครงการ

ชื่อหน่วยงาน.....

ประเภทความเสี่ยงด้านที่.....

ชื่อ กระบวนการ / โครงการ.....

ด้านที่ ๑ การอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวก
ในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘
ด้านที่ ๒ การใช้อำนาจตามกฎหมายหรือการให้บริการตามภารกิจ
ด้านที่ ๓ การจัดซื้อจัดจ้าง
ด้านที่ ๔ การบริหารงานบุคคล

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต

ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน (๑)	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต / เหตุการณ์ความเสี่ยง (๒)
๑		๑. ๒.
๒		๓.
๓	ระบุขั้นตอนการดำเนินงานของกระบวนการหรือโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุด	ระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตโดยเน้นประเด็นที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการ ดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนโดยละเอียด
๔		- ไม่นำปัญหาหรือข้อจำกัดจากการดำเนินงาน มาระบุเป็นประเด็นความเสี่ยง เช่น งบประมาณไม่เพียงพอ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ บุคลากรไม่เพียงพอ
๕		- ต้องมีประเด็นความเสี่ยงการทุจริต “การให้หรือรับสินบน” - หากขั้นตอนใดไม่มีความเสี่ยงการทุจริต ขอให้ระบุ “ไม่มีประเด็นความเสี่ยงการทุจริต”

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๑๔

เกณฑ์โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood)

โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood) (๓)																	
๕		กำหนดโอกาสที่จะเกิดการทุจริตเป็นตัวเลข โดยพิจารณาจากความถี่ หรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์นั้น ตัวอย่างเช่น จำนวนครั้ง ร้อยละ <table><tr><td>๕</td><td>โอกาสเกิดการกระทำทุจริตมากกว่า ๕ ครั้ง ต่อปี</td><td>เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูงมาก (ร้อยละ ๑๐ ขึ้นไป)</td></tr><tr><td>๔</td><td>โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๔ ครั้ง ต่อปี</td><td>เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูง (ร้อยละ ๑๐)</td></tr><tr><td>๓</td><td>โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๓ ครั้ง ต่อปี</td><td>เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นบางครั้ง (ร้อยละ ๕)</td></tr><tr><td>๒</td><td>โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒ ครั้ง ต่อปี</td><td>เหตุการณ์ที่อาจเกิดน้อยมาก (น้อยกว่าร้อยละ ๓)</td></tr><tr><td>๑</td><td>โอกาสเกิดการกระทำทุจริต ๑ ครั้ง ต่อปี</td><td>เหตุการณ์ไม่น่ามีโอกาสเกิดขึ้น (ไม่เกิดขึ้นเลย)</td></tr></table> หมายเหตุ : สำนัก/กอง/ศูนย์/สถาบัน สามารถกำหนดจำนวนครั้ง หรือร้อยละ ของโอกาสเกิดการทุจริตได้ตามความเหมาะสม	๕	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตมากกว่า ๕ ครั้ง ต่อปี	เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูงมาก (ร้อยละ ๑๐ ขึ้นไป)	๔	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๔ ครั้ง ต่อปี	เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูง (ร้อยละ ๑๐)	๓	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๓ ครั้ง ต่อปี	เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นบางครั้ง (ร้อยละ ๕)	๒	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒ ครั้ง ต่อปี	เหตุการณ์ที่อาจเกิดน้อยมาก (น้อยกว่าร้อยละ ๓)	๑	โอกาสเกิดการกระทำทุจริต ๑ ครั้ง ต่อปี	เหตุการณ์ไม่น่ามีโอกาสเกิดขึ้น (ไม่เกิดขึ้นเลย)
๕	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตมากกว่า ๕ ครั้ง ต่อปี		เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูงมาก (ร้อยละ ๑๐ ขึ้นไป)														
๔	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๔ ครั้ง ต่อปี		เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูง (ร้อยละ ๑๐)														
๓	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๓ ครั้ง ต่อปี		เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นบางครั้ง (ร้อยละ ๕)														
๒	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒ ครั้ง ต่อปี		เหตุการณ์ที่อาจเกิดน้อยมาก (น้อยกว่าร้อยละ ๓)														
๑	โอกาสเกิดการกระทำทุจริต ๑ ครั้ง ต่อปี	เหตุการณ์ไม่น่ามีโอกาสเกิดขึ้น (ไม่เกิดขึ้นเลย)															
๔																	
๓																	
๒																	
๑																	

เกณฑ์ผลกระทบ (Impact)

ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) (๔)																	
๕		กำหนดความรุนแรงของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากความเสี่ยงการทุจริตนั้น โดยแบ่งเป็นผลกระทบทางการเงิน และผลกระทบที่ไม่ใช่การเงิน (ภาพลักษณ์) ตัวอย่างเช่น ด้านการเงิน ด้านภาพลักษณ์ <table><tr><td>๕</td><td>ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท</td><td>เกิดความเสียหายต่อรัฐ เจ้าหน้าที่ถูกลงโทษข้อมูลความผิดเข้าสู่กระบวนการทางยุติธรรม</td></tr><tr><td>๔</td><td>ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท</td><td>ภาพลักษณ์ของหน่วยงานติดลบเรื่องความโปร่งใส</td></tr><tr><td>๓</td><td>ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท</td><td>หน่วยงานตรวจสอบภายใน/ภายนอกเข้าตรวจสอบข้อเท็จจริง</td></tr><tr><td>๒</td><td>ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท</td><td>มีคนร้องเรียน แจ้งเบาะแส</td></tr><tr><td>๑</td><td>ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท หรือน้อยกว่า</td><td>ปรากฏข่าวลือที่พาดพิงคนภายในหน่วยงาน</td></tr></table> หมายเหตุ : สำนัก/กอง/ศูนย์/สถาบัน สามารถกำหนดผลกระทบด้านการเงิน หรือด้านภาพลักษณ์ ของระดับความรุนแรงของผลกระทบได้ตามความเหมาะสม	๕	ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท	เกิดความเสียหายต่อรัฐ เจ้าหน้าที่ถูกลงโทษข้อมูลความผิดเข้าสู่กระบวนการทางยุติธรรม	๔	ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท	ภาพลักษณ์ของหน่วยงานติดลบเรื่องความโปร่งใส	๓	ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท	หน่วยงานตรวจสอบภายใน/ภายนอกเข้าตรวจสอบข้อเท็จจริง	๒	ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท	มีคนร้องเรียน แจ้งเบาะแส	๑	ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท หรือน้อยกว่า	ปรากฏข่าวลือที่พาดพิงคนภายในหน่วยงาน
๕	ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท		เกิดความเสียหายต่อรัฐ เจ้าหน้าที่ถูกลงโทษข้อมูลความผิดเข้าสู่กระบวนการทางยุติธรรม														
๔	ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท		ภาพลักษณ์ของหน่วยงานติดลบเรื่องความโปร่งใส														
๓	ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท		หน่วยงานตรวจสอบภายใน/ภายนอกเข้าตรวจสอบข้อเท็จจริง														
๒	ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท		มีคนร้องเรียน แจ้งเบาะแส														
๑	ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท หรือน้อยกว่า		ปรากฏข่าวลือที่พาดพิงคนภายในหน่วยงาน														
๔																	
๓																	
๒																	
๑																	

ตารางระดับความรุนแรงความเสี่ยงการทุจริต

Risk Score					
โอกาส (Likelihood)	ผลกระทบ (Impact)				
	๑	๒	๓	๔	๕
๕	ปานกลาง (๕ x ๑ = ๕)	สูง (๕ x ๒ = ๑๐)	สูงมาก (๕ x ๓ = ๑๕)	สูงมาก (๕ x ๔ = ๒๐)	สูงมาก (๕ x ๕ = ๒๕)
๔	ต่ำ (๔ x ๑ = ๔)	ปานกลาง (๔ x ๒ = ๘)	สูง (๔ x ๓ = ๑๒)	สูงมาก (๔ x ๔ = ๑๖)	สูงมาก (๔ x ๕ = ๒๐)
๓	ต่ำ (๓ x ๑ = ๓)	ปานกลาง (๓ x ๒ = ๖)	ปานกลาง (๓ x ๓ = ๙)	สูง (๓ x ๔ = ๑๒)	สูงมาก (๓ x ๕ = ๑๕)
๒	ต่ำ (๒ x ๑ = ๒)	ต่ำ (๒ x ๒ = ๔)	ปานกลาง (๒ x ๓ = ๖)	ปานกลาง (๒ x ๔ = ๘)	สูง (๒ x ๕ = ๑๐)
๑	ต่ำ (๑ x ๑ = ๑)	ต่ำ (๑ x ๒ = ๒)	ต่ำ (๑ x ๓ = ๓)	ต่ำ (๑ x ๔ = ๔)	ปานกลาง (๑ x ๕ = ๕)

ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

- สีเขียว หมายถึง ความเสี่ยงระดับต่ำ (น้อยกว่า ๕ คะแนน)
- สีเหลือง หมายถึง ความเสี่ยงระดับปานกลาง (๕ - ๙ คะแนน)
- สีส้ม หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูง (๑๐ - ๑๔ คะแนน)
- สีแดง หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูงมาก (๑๕ คะแนนขึ้นไป)

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน (๑)	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต / เหตุการณ์ความเสี่ยง (๒)	โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood) (๓)	ผลกระทบ (Impact) (๔)	Risk Score (L x I) (๓) x (๔) = (๕)	ระดับของความเสี่ยง (๖)
			ตัวอย่างเช่น → ๕	๓	๑๕	สูง
	ระบุขั้นตอนการดำเนินงาน ของกระบวนการหรือโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุด	ระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตโดยเน้น ประเด็นที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบน จากการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน โดยละเอียด - <u>ไม่นำปัญหาหรือข้อจำกัดจากการ</u> <u>ดำเนินงาน</u> มาระบุเป็นประเด็นความเสี่ยง เช่น งบประมาณไม่เพียงพอ บุคลากรขาด ความรู้ความเข้าใจ บุคลากรไม่เพียงพอ - ต้องมีประเด็นความเสี่ยงการทุจริต “การให้หรือรับสินบน” - หากขั้นตอนใดไม่มีความเสี่ยงการทุจริต ขอให้ระบุ “ไม่มีประเด็นความเสี่ยง การทุจริต”	พิจารณาประเด็น ความเสี่ยงการทุจริต จากช่อง (๒) ว่ามี <u>โอกาสเกิดการทุจริต</u> ในระดับใดตามเกณฑ์ ที่กำหนด โดยนำผล คะแนนที่ได้มาใส่ เช่น โอกาสเกิดการ กระทำทุจริตมากกว่า ๕ ครั้ง ต่อปี เท่ากับ ๕ คะแนน	พิจารณาประเด็น ความเสี่ยงการ ทุจริตจากช่อง (๒) ว่า <u>มีผลกระทบ</u> ใน ระดับใดตามเกณฑ์ ที่กำหนด โดยนำผล คะแนนที่ได้มาใส่ เช่น หน่วยงาน ตรวจสอบภายใน/ ภายนอกเข้า ตรวจสอบ ข้อเท็จจริง เท่ากับ ๓ คะแนน	นำผลคูณ (L X I) ใส่คะแนน เช่น ๕ x ๓ เท่ากับ ๑๕ คะแนน	ระบุระดับความเสี่ยง โดยดูจากตาราง ระดับความรุนแรง ความเสี่ยงการทุจริต *ผลการประเมิน จะต้อง <u>ไม่ใช่ความเสี่ยง</u> <u>ระดับต่ำทั้งหมด</u>

ขั้นตอนที่ ๕ การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

ชื่อกระบวนการ/โครงการ								
ลำดับ ที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	ประเด็นความเสี่ยง การทุจริต / เหตุการณ์ ความเสี่ยง	ระดับของ ความเสี่ยง	มาตรการควบคุมหรือป้องกัน ความเสี่ยงการทุจริต / วิธีการ ในการบริหารจัดการความเสี่ยง	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลา	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
	(๑)	(๒)	(๖)	(๗)	(๘)	(๙)	(๑๐)	(๑๑)
	ระบุขั้นตอนการดำเนินงานของกระบวนการหรือโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุด	ระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตโดยเน้นประเด็นที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนโดยละเอียด - ไม่นำปัญหาหรือข้อจำกัดจากการดำเนินงาน มารับเป็นประเด็นความเสี่ยง เช่น งบประมาณไม่เพียงพอ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ บุคลากรไม่เพียงพอ - ต้องมีประเด็นความเสี่ยงการทุจริต “การให้หรือรับสินบน” - หากขั้นตอนใดไม่มีความเสี่ยงการทุจริต ขอให้ระบุ “ไม่มีประเด็นความเสี่ยงการทุจริต”	ระบุระดับความเสี่ยง โดยดูจากตารางระดับ ความรุนแรง ความเสี่ยง การทุจริต *ผลการประเมิน จะต้องไม่ใช่ <u>ความเสี่ยงระดับต่ำทั้งหมด</u>	กำหนดมาตรการควบคุม ป้องกัน หรือวิธีการในการบริหาร ความเสี่ยงการทุจริตในทุกระดับ ความเสี่ยงการทุจริต (ต่ำ ปานกลาง สูง สูงมาก) โดยต้องสอดคล้อง กับประเด็นความเสี่ยงฯ ที่ได้ จากการวิเคราะห์ไว้ในช่อง (๒) และมาตรการต้องไม่ใช่การอบรม ให้ความรู้ การปลูกจิตสำนึก และนโยบาย (No Gift Policy) ภาพรวม	วิธีดำเนินการ ตามมาตรการที่กำหนดไว้ ในแต่ละระดับ ความเสี่ยงการทุจริต	ระบุระยะเวลา ในการ ดำเนินการ แต่ละขั้นตอน เช่น วัน เดือน ปี หรือรายเดือน	ระบุ งบประมาณ ที่ใช้ตามวิธี ดำเนินการ	กำหนดผู้รับผิดชอบ ในการดำเนินงาน แต่ละขั้นตอน เช่น ชื่อผู้รับผิดชอบ/ กลุ่มงาน..../ ฝ่าย.../ ผู้อำนวยการ.../ คณะกรรมการ.....
ตัวอย่าง	→	เจ้าหน้าที่รับของขวัญ ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง	สูง	กำหนดกลไก ในการควบคุม และตรวจสอบ การปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการ จัดซื้อจัดจ้าง	แต่งตั้งคณะกรรมการ ในการตรวจรับพัสดุ โดยมอบหมายเจ้าหน้าที่ จากหลายกลุ่ม/ฝ่ายเป็น กรรมการตรวจรับพัสดุ เพื่อตรวจสอบการ ดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้าง ร่วมกันอย่างใกล้ชิด	เม.ย. ๖๙	ไม่ใช้ งบประมาณ	กลุ่มงานจริยธรรม / คณะกรรมการตรวจ รับพัสดุ

แบบรายงาน รอบที่ ๒ รายงานผลการดำเนินการตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต / เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับของความเสี่ยง	มาตรการควบคุมหรือป้องกันความเสี่ยงการทุจริต / วิธีการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	วิธีดำเนินการ	ผลการดำเนินการตามแผนฯ	หมายเหตุ
	(๑)	(๒)	(๓)	(๔)	(๕)	(๖)	(๗)
	ระบุขั้นตอนการดำเนินงานของกระบวนการหรือโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุด	ระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตโดยเน้นประเด็นที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนโดยละเอียด - ไม่นำปัญหาหรือข้อจำกัดจากการดำเนินงานมาระบุเป็นประเด็นความเสี่ยง เช่น งบประมาณไม่เพียงพอ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ บุคลากรไม่เพียงพอ - ต้องมีประเด็นความเสี่ยงการทุจริต “การให้หรือรับสินบน” - หากขั้นตอนใดไม่มีความเสี่ยงการทุจริตขอให้ระบุ “ไม่มีประเด็นความเสี่ยงการทุจริต”	ระบุระดับความเสี่ยงโดยดูจากตารางระดับความรุนแรงความเสี่ยงการทุจริต *ผลการประเมินจะต้องไม่ใช่ความเสี่ยงระดับต่ำทั้งหมด	กำหนดมาตรการควบคุมป้องกัน หรือวิธีการในการบริหารความเสี่ยงการทุจริตในทุกระดับความเสี่ยงการทุจริต (ต่ำ ปานกลาง สูง สูงมาก) โดยต้องสอดคล้องกับประเด็นความเสี่ยงการทุจริตที่ได้มีการวิเคราะห์ไว้ในช่อง (๒) และมาตรการต้องไม่ใช้การอบรมให้ความรู้ การปลูกจิตสำนึก และนโยบาย (No Gift Policy) ภาพรวม	วิธีดำเนินการตามมาตรการที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับความเสี่ยงการทุจริต	อธิบายผลการดำเนินงานโดยละเอียดตามวิธีดำเนินการที่กำหนดไว้	อธิบายเพิ่มเติม

ชื่อ - สกุล

ตำแหน่ง.....

เบอร์โทร.....

(ผู้จัดทำ/ผู้ประสานงาน)

ชื่อ - สกุล

ผู้อำนวยการ สำนัก /กอง /ศูนย์ /สถาบัน

(ผู้รับรอง)

ภาคผนวก

ตัวอย่างมาตรการที่ใช้ในการป้องกันและควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

ด้านที่ ๑ การอนุมัติ อนุญาต

มาตรการหลัก	ตัวอย่าง
การควบคุมการทำงาน	- กำหนดให้มีการบันทึกภาพ/วิดีโอ การตรวจสอบสถานที่จริงก่อนการออกใบอนุญาต และให้คณะกรรมการตรวจรับเซ็นรับรอง ในแบบฟอร์มการตรวจอย่างน้อย ๓ คน - กำหนดให้เจ้าหน้าที่จัดทำรายการตรวจสอบ Digital Checklist ในการตรวจเอกสาร และลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ยืนยันทุกขั้นตอนการรับคำขอ (หลักฐานต้องครบ)
การจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี	- กำหนดแนวปฏิบัติให้เจ้าหน้าที่ต้องปฏิเสธการรับคำขอทันที หากเอกสารไม่ครบถ้วน (ไม่ให้ประวิงเวลาหรือรับไว้ เพื่อรอเรียกปรับประโยชน์) - กำหนดแนวทางสำหรับเจ้าหน้าที่ โดยระบุโทษทางวินัยทันที หากพบว่าประวิงเวลา หรือให้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ประชาชน (ควบคุมความเสี่ยงในการเรียกรับผลประโยชน์)
การตรวจสอบและเฝ้าระวัง	- กำหนดให้ใช้ระบบติดตามและตรวจสอบ เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถติดตามสถานะ การดำเนินการขออนุญาตของตนเองได้แบบเป็นปัจจุบัน (ระบบเฝ้าระวังภายนอก) - ระบบแจ้งเตือนอัตโนมัติ: ระบบจะ แจ้งเตือนหัวหน้างานทันที เมื่อคำขอใดๆ ถูกดำเนินการเกินกว่า ๘๐% ของระยะเวลาที่กำหนดในคู่มือ
การเปิดเผยข้อมูล	- เปิดเผยรายการและเกณฑ์การพิจารณา การอนุมัติอนุญาตให้ทราบอย่างชัดเจน พร้อมทั้งเปิดเผยสถิติระยะเวลาการดำเนินการ - เปิดเผยสาเหตุและเหตุผลของการปฏิเสธการอนุมัติ อนุญาตอย่างชัดเจนบนเว็บไซต์ และอ้างอิงถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ด้านที่ ๒ การใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ

มาตรการหลัก	ตัวอย่าง
การควบคุมการทำงาน	- กำหนดให้มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบแยกออกจากกันให้ชัดเจน ไม่ให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานทั้งหมดในกระบวนการนั้นเพียงคนเดียวทุกตำแหน่ง - กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานดำเนินการบันทึกภาพและเสียงทุกครั้ง
การจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี	- กำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ไม่รับของขวัญ หรือสินน้ำใจ ทุกชนิดจากผู้ประกอบการ - จัดทำแนวทางการใช้ดุลยพินิจ ในการบังคับใช้กฎหมาย (เช่น การพิจารณาค่าปรับ) โดยกำหนดขอบเขตและเหตุผลที่ชัดเจน (ลดการใช้ดุลยพินิจที่ไม่เป็นธรรม)
การตรวจสอบและเฝ้าระวัง	- กำหนดให้มีการทบทวนการดำเนินการทุกไตรมาส โดยคณะกรรมการ - กำหนดให้มีการสุ่มตรวจซ้ำ โดยหน่วยงานกลางหรือหน่วยงานตรวจสอบ ภายในต้องสุ่มเลือกการปฏิบัติงาน มาตรวจสอบความถูกต้องและเป็นไปตามกฎหมายอีกครั้ง
การเปิดเผยข้อมูล	- เปิดเผยข้อสรุปของคำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งลงโทษทางวินัยที่เป็นที่สิ้นสุดแล้ว (โดยการปกปิดข้อมูลส่วนบุคคล) เพื่อให้เป็นบรรทัดฐาน - เผยแพร่กฎหมาย อำนาจหน้าที่ และมาตรฐานการให้บริการ (เช่น ระยะเวลาตอบกลับ ข้อร้องเรียน) ไว้ในรูปแบบที่เข้าถึงง่าย ณ จุดบริการและบนช่องทางออนไลน์ - ติดประกาศขั้นตอนการให้บริการ เวลาที่ใช้ และเบอร์หัวหน้างานไว้ให้ชัดเจน ณ จุดให้บริการ

ด้านที่ ๓ การจัดซื้อจัดจ้าง

มาตรการหลัก	ตัวอย่าง
การควบคุมการทำงาน	- กำหนดให้มีการกระทบข้อมูลระหว่างฝ่ายผู้ใช้งานกับฝ่ายพัสดุก่อนประกาศ TOR ทุกครั้ง - กำหนดให้มีการแบ่งแยกหน้าที่อย่างเคร่งครัด ระหว่างผู้จัดทำร่างขอบเขตงาน (TOR) ผู้ที่คำนวณราคากลาง และแยกจากคณะกรรมการพิจารณาผลอย่างชัดเจน
การจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี	- กำหนดข้อปฏิบัติเฉพาะสำหรับกรรมการกำหนดราคากลางและกรรมการพิจารณาผล ห้ามมิให้มีการสื่อสารใดๆ กับผู้ยื่นซองนอกรอบ หรือ ในช่วงระหว่างการประชุม - กำหนดให้กรรมการตรวจรับพัสดุ และคณะกรรมการพิจารณาทุกชุดต้องลงนาม ยืนยันว่าไม่มีความสัมพันธ์ (เครือญาติ/การเงิน) กับผู้ยื่นซองรายใดรายหนึ่ง
การตรวจสอบและเฝ้าระวัง	- ระบบตรวจสอบย้อนกลับ เมื่อการส่งมอบพัสดุเสร็จสิ้น ต้องมีการตรวจนับจริง โดยคณะกรรมการตรวจรับและต้องมีรูปถ่ายประกอบอีกครั้ง
การเปิดเผยข้อมูล	- เปิดเผยราคากลาง รายละเอียดคุณลักษณะ (TOR) และผลการจัดซื้อจัดจ้าง (ชื่อผู้ชนะและราคาที่ชนะ) ตั้งแต่ขั้นตอนก่อนการประชุมจนถึงหลังการทำสัญญา - เปิดเผยเอกสาร (รายการวัสดุและราคาโดยประมาณ) และเหตุผลในการคัดเลือกผู้ชนะ อย่างละเอียดบนระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (e-GP) และเว็บไซต์หน่วยงาน

ด้านที่ ๔ การบริหารงานบุคคล

มาตรการหลัก	ตัวอย่าง
การควบคุมการทำงาน	- กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในการสัมภาษณ์หรือพิจารณาเป็นตัวเลข และหลักฐานเชิงประจักษ์ให้มากที่สุด - กำหนดให้มีการใช้ตารางคะแนนมาตรฐาน (Rating Matrix) ที่เน้นหลักฐานเชิงประจักษ์ (ผลงาน/ประสบการณ์ที่ตรวจสอบได้) มากกว่าการให้คะแนนจากดุลยพินิจส่วนตัวของผู้บริหาร
การจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี	- กำหนดให้คณะกรรมการคัดเลือกหรือโยกย้ายเปิดเผย หากมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ หรือผลประโยชน์อื่นใดกับผู้สมัครที่เข้าพิจารณา (ควบคุมความเสี่ยงผลประโยชน์ทับซ้อน) - กำหนดให้มีการหมุนเวียนงาน โดยหมุนเวียนเจ้าหน้าที่ให้ไปปฏิบัติงานในส่วนอื่น
การตรวจสอบและเฝ้าระวัง	- จัดให้มีการสำรวจความพึงพอใจ จากเจ้าหน้าที่ที่ถูกโยกย้ายหรือลาออก เพื่อประเมินความโปร่งใสของกระบวนการบริหารงานบุคคล - หน่วยตรวจสอบภายในต้อง สุ่มตรวจสอบแฟ้มประวัติการเลื่อนตำแหน่ง/โยกย้ายของเจ้าหน้าที่ ๑๐% เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของกระบวนการตามหลักเกณฑ์ที่ประกาศ - สุ่มตรวจแฟ้มเลื่อนตำแหน่ง ฝ่ายตรวจสอบจะต้อง สุ่มดูแฟ้มประวัติการเลื่อนตำแหน่ง/โยกย้าย ว่าทำตามหลักเกณฑ์ที่ประกาศไว้จริงหรือไม่
การเปิดเผยข้อมูล	- เปิดเผยประกาศรับสมัคร หรือ หลักเกณฑ์การโยกย้ายอย่างชัดเจนและทั่วถึง (ต้องระบุคุณสมบัติ, สิทธิประโยชน์, และขั้นตอน) - ประกาศเกณฑ์การให้คะแนน และน้ำหนักคะแนน (เช่น คะแนนประสบการณ์ คะแนนสัมภาษณ์) สำหรับการคัดเลือกตำแหน่งต่าง ๆ ให้ทราบโดยทั่วกัน ก่อนการดำเนินการสรรหา

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

0 2629 9663

anticor.moac@outlook.com